

O POVAHE SOSKUPENIA RUDNÝCH ŽÍL V SEVERNEJ ČASTI SPIŠSKO-GEMERSKÉHO RUDOHORIA

(Tab. XLI, ruské a francúzske resumé)

Pri výskume paleozoického územia v severnej časti Spišsko-gemerského rudohoria, ktorý som vykonal r. 1949 v spolupráci s M. Mahelom, G. Gorekom, A. Nemčekom a M. Ivanovom, prišiel som k istým všeobecným záverom, týkajúcim sa veku a priebehu rudných žíl v oblasti medzi Novoveskou Hutou na západe a Krompachmi na východe. Niektoré pozorovania len potvrdily údaje staršej literatúry, iné považujem za nové.

Predovšetkým sa konštatovalo, že veľká väčšina rudných žíl pretína horniny paleozoické. Najviac žíl je v staršom paleozoiku v horninách diabázových alebo im podobných, v tzv. diabázovej formácii Spišsko-gemerského rudohoria. Žily sú menej časté vo fylitoch tej istej formácie. Avšak napr. rudňanské žily pretínajú diabázy a fylity bez osobitných zmien v povahe rudných žíl. Menej časté sú žily v mladšom paleozoiku. Je zaujímavé, že v skúmanom území rudy sú častejšie v permé než v karbone, najmä v permských masívnych slepencoch (napr. v Gretli), menej v permských bridliciach. Všeobecne sa teda konštatovalo, že žily sú v menej bridličnatých, masívnych vrstvách paleozoika častejšie ako v bridličnatých, plastickejších, čo je pochopiteľné.

Hydrotermálne žily sa našli aj v triase, ale len výnimočne. Ide o niekoľko žíl kremeňa vo verfénskych vrstvách, kremeňa a ankeritu vo wettersteinských vápencoch Suchého vrchu východne od Rudnians. Teda väčšia časť rudných žíl je poperská a predtriasová.

Rudné žily treba považovať za pravé, a nie za ložné. Vznikly vysrážaním rudných roztokov na chladných stenách puklín viac-menej vertikálnych po zvrásnení paleozoických serií. Prirodzene, náhodou môžu byť miestami viac-menej konkordantné s okolnými

vrstvami, pokiaľ sú tieto prikro vztýčené. Väčšia ich časť príkro upadá na juh.

Rudné žily majú väčšinou východozápadný smer alebo smer VSV—ZJZ. Žily smeru SZ—JV sú výnimkou.

Žily nie sú celkom nepravidelne rozložené. Ich priebeh je zhruba rovnobežný s priebehom vrstiev paleozoika, ale je celkom nezávislý od uloženia, resp. od priebehu južného obmedzenia druhohôr Galmuského pohoria.

Žily sa soskupujú predovšetkým do pozdĺžnych pruhov. Žilné skupiny takto soradené majú často aspoň niektoré spoločné paragenetické charaktery. Okrem žil, soradených do pozdĺžnych radov, konštatujeme jestvovanie priečnych pásem smeru severo-južného s množstvom žilných skupín, ktoré sa striedajú s pásmami toho istého smeru bez žil alebo s malým množstvom žil.

Hlavné z uvedených priečnych pásem sú:

1. So sústavami žil: pri Novoveskej Hute, sústavy Gretlu, sústavy Ráztok.

2. So sústavami žil: Bindt — závadskej skupiny.

3. So žilami: severne od Rudnian a Poráča, rudniansko-poráčske žily, žily Svinského a Vajfenského vrchu.

4. So žilami: Galmuskej horárne, Krompašskej skaly a žilníka krompašského Klippbergu, slovinskej hrubej žily a helcmanovskými žilami.

V priestoroch medzi priečnymi pásmami, bohatšími na žily, vystupujú niekedy druhohory, čo značne zmenšuje preukázateľnosť pozorovanej pravidelnosti, avšak medzery v pozdĺžnych žilných sústavách badať aj na juh od uvedených zátok druhohôr (pozri tab. XLI). Sústavy pozdĺžneho smeru ukazujú v usporiadaní pravidelnosť od absolútnej ešte vzdialenejšiu než priečne. Niekedy môžeme len zhruba tušiť pokračovanie jednej zo skupín žil pozdĺžne do druhej.

Hlavné pozdĺžne sústavy žil sú:

- A. Najsevernejší pruh je v značnej miere pochovaný pod druhohorami. Sem patria žily pri Novoveskej Hute a Gretli. V ich pravdepodobnom pokračovaní sa vyskytujú žily v sev. okolí Poráča. Táto sústava sa objavuje na východ zpod druhohôr pri Galmuskej horárni a pod Krompaškou skalou.

- B. Stredná sústava sa dá sledovať od žil rástockých cez Bindt na Rudňany, Poráčsky potok až do záp. okolia N. Sloviniek a na juh od Krompách.

- C. Južnej sústave patrí hrubá žila v Slovinkách a žily helcmanovské.

Podobná pravidelnosť umiestenia rudných žil je asi aj v iných

častiach Spišsko-gemerského rudohoria. Je v súvislosti s mechanizmom otvárania sa pozdĺžnych puklinových sústav. Je to známy zjav v mnohých častiach zemského povrchu. Pokus o vysvetlenie mechanizmu vzniku puklín uvedeného usporiadania by bolo možné urobiť až po skončení podrobného štúdia celého Spišsko-gemerského rudohoria.

3. IV. 1951

*Geologický ústav Slovenskej
vys. školy technickej
v Bratislave*

LITERATÚRA — ЛИТЕРАТУРА — BIBLIOGRAPHIE

- Ahlburg J., 1905: Über die Natur und das Alter der Erzlagerstätten des oberungarischen Erzgebirges. Mitteil. a. d. Jahrb. d. Ung. geol. Reichsanstalt XX, Budapest.
- Anonymous, rok neuvedený: Übersichtskarte des Eisensteinbergbaues Rostoken-Gretl, 1 : 5760. Rukopisná.
- Bartels W., 1910: Die Spateisenstein-Lagerstätten des Zipser Comitatus in Ober-Ungarn. Arch. f. Lagerstättenforschung 5, Berlin.
- Henke W., 1926: Geologische Übersichtskarte der Gruben Bindt, Rostoken, Grättele bei Markušovce, Slowakei, 1 : 25.000, Nov. Ostrava.
- Papp K., 1919: Die Eisenerz- und Kohlenvorräte des Ungarischen Reiches, I. Teil. Die Eisenerze, Budapest.
- Rozložník P., 1935: Die geologischen Verhältnisse der Gegend von Dobšina. Geologica Hungarica. Ser. geol. 5, Budapest.
- Schifter F., 1938: Železorudné baníctvo v Spišsko-gemerskom rudohorí. Sborník Spojených banských revírov pre Slov. a Podk. Rus I, Bratislava.
- Zeiszner L., 1844: Carte géologique de la chaîne du Tatras et des soulèvements parallèles, Berlin.
- Zoubek V., 1937: Dva nálezy rud v mesozoiku d'umbierské zony. Věst. Stát. geol. ústavu, Praha.

ДМИТРИЙ АНДРУСОВ

О РАСПОЛОЖЕНИИ РУДНЫХ ЖИЛ В СЕВЕРНОЙ ЧАСТИ СПИШСКО-ГЕМЕРСКИХ РУДНЫХ ГОР

(Резюме)

В северной части Рудных гор, между г. Спишска Нова Весь (Spišská Nová Ves) и г. Гельница (Gelnica) развито множество жил, содержащих главным образом руды железа. Эти жилы образуют ряды, которые расположены так, что одни являются более менее точным продолжением других в широтном направлении. Удалось также установить, что жилы параллельных рядов широтного направления образуют в долготном направлении

нии зоны, в которых жилы более часты, чем в промежутках между ними. Хотя эта закономерность далеко не совершенна, она все же дает известные основания для поисков новых рудных жил, особенно в тех местах, где палеозой, в котором находится большая часть рудных жил — при чем жилы вертикальные или круто падающие — покрыт мезозоем, лежащим более или менее горизонтально.

3. IV. 1951

*Геологический институт Словацкой
высшей технической школы, Братислава*

Объяснение таблицы XLI.

Схема расположения рудных жил в северной части Спишско-Гемерских Рудных гор. 1 — палеозой; 2 — мезозой; 3 — нижнетретичные отложения; 4 — жилы.

DIMITRIJ ANDRUSOV

RÉPARTITION DES FILONS MÉTALLIFÈRES DANS LES MONTS DU SPIŠ ET DU GEMER

XLI

(Résumé)

Dans la partie nord des Monts métallifères du Spiš et du Gemer entre Spišská Nová Ves et Gelnica on observe de nombreux filons contenant surtout des minerais de fer. Ces filons sont disposés en rangées, les unes formant à peu près la continuation des autres dans la direction est-ouest. On constate également que dans certaines zones nord-sud les filons des rangées parallèles sont plus nombreux. Bien que cette régularité soit loin d'être générale elle donne certains repères pour la recherche de nouveaux filons métallifères qui sont pour la plupart presque verticaux et percent le Paléozoïque recouvert par des formations mésozoïques plus ou moins horizontales.

*Institut de géologie de la Haute École des
sciences techniques — Bratislava*

Explication de la planche XLI.

Esquisse montrant la répartition des filons métallifères dans la partie nord des Monts du Spiš et du Gemer. 1. Paléozoïque; 2. Mésozoïque; 3. Paléogène; 4. Filons.

